

CAUSERIES

Minicolocviu

Abstract: Is there a considerable gap between working in a western and a Romanian library?

Two ex-B.C.U. staff, at present librarians in a French and a British library, and their views concerning the matter.

(biblioteconomie comparată; management de bibliotecă)

Radu Tataruca

Pentru a realiza o imagine tridimensională, holografică, a biblioteconomiei, așa cum se practică ea azi în România, am încercat o abordare din trei perspective a chestiunilor din domeniul acestei profesii. Realizarea acestei imagini a fost posibilă grație unei suite de convorbiri la care luăm parte bibliotecari din trei medii diferite: Mădălina Golgoțiu (de la Biblioteca Centrului Cultural Francez din Iași), Radu Tataruca (de la Biblioteca din Iași a Consiliului Britanic) și Dan Stoica (de la Biblioteca Centrală Universitară "M. Eminescu"), ultimul fiind acceptat în cadrul discuțiilor ca "meneur de jeu".

D.S.: Sînteți specialiști români și evoluți într-un mediu de tip vest-european implantat în spațiul românesc. Vorbiți-mi despre situația în care vă aflați, prezentînd cadrul în care exersați profesiunea și dezvăluind ce anume folosiți din cunoștințele standard ale unui bibliotecar român în munca Dumneavoastră actuală.

M.G.: Întrecut am lucrat la organizarea bibliotecii Centrului Cultural Francez, am folosit și am adaptat cunoștințele dobîndite în cei 14 ani cît am funcționat la Biblioteca Centrală Universitară "M. Eminescu". Dar să precizez mai întîi ce fel de bibliotecă este cea în care muncesc acum: inaugurată în 1992, pentru a propaga cunoașterea limbii, culturii și civilizației franceze în cele mai largi și mai diverse categorii de populație din Iași, aceasta este o bibliotecă-mediatecă, în care cărțile și revistele formează doar o parte a fondului, lor adăugîndu-li-se casete video și audio, precum și CD-uri (cum sînt cele cuprinzînd titlurile de carte de la Biblioteca Națională din Paris). Dacă e să mă refer la asemănări, ele sînt de ordin general și aș spune că munca mea de acum are mai multe puncte comune cu ceea ce știu că este munca într-o filială din structura B.C.U., în sensul că și aici ca și acolo bibliotecarul trebuie să cunoască și să facă toate operațiile caracteristice profesiunii: achiziții, clasificare, catalogare, lucru cu publicul. Există și

diferențe: la achiziții, bugetul e cunoscut chiar de la început și bibliotecarul poate dispune liber asupra titlurilor, cu condiția să nu depășească suma alocată pentru creșterea fondului; la clasificare, în loc de CZU, se folosește clasificarea Dewey, cea mai larg răspîdită în Occident; în ce privește lucrul cu publicul, acesta se face în condițiile de acces liber la raft pentru întregul fond.

R.T.: Biblioteca Britanică din Iași e o bibliotecă de tip occidental? Criteriul est-vest, uneori pur geografic, nu e întotdeauna relevant mai ales cînd sunt conotații culturale. Ce contează cu adevărat, fondurile fiind un dat, sunt gradul de tehnologizare, care nu trebuie să fie neapărat maxim, ci adecvat, priceperea managerială, calitatea personalului și elementele financiar-contabile, de care depind suplețea politicii de achiziții și posibilitățile reale de dezvoltare. Și atunci, putem vorbi de biblioteci și ... biblioteci.

În fine, un răspuns direct și corect la întrebare ar fi: totul. Bibliotecarul bun, de la cel conștiincios pînă la cel cu har, e un generalist într-o lume de specialiști; el nu-și poate îngădui orizonturi închise. Sau mereu aceleași.

Biblioteca din Iași a Consiliului Britanic - cca. 10000 titluri și peste 4000 membri în doi ani - poate fi considerată o bibliotecă modernă. Într-un spațiu relativ modest - cu speranțe de extindere - dispunem de un fond extrem de solicitat, telefax, două fotocopiatoare, cataloage pe microfîșe, aparatură audio-video, urmînd a completa dotările cu un PC. Așadar tehnologic suntem "la vîrf". Ar mai rămîne un aspect: cît de eficient exploatăm sistemul creat. Răspunsul se regăsește în cifrele notate anterior, în indicele mereu ascendent al circulației fondurilor, în dinamismul fără hiatusuri al dezvoltării bibliotecii.

Achizițiile cuprind și sugestiile publicului. Oferim multiple surse de informare, cea mai completă fiind catalogul pe microfîșe al tuturor publicațiilor britanice.

Lucrul cu publicul a ridicat într-adevăr

unele probleme. Fiind o bibliotecă enciclopedică, structura beneficiarilor e diversă. Vîrste, ocupații, grade de cultură și de educație diferite au reacționat și continuă să o facă în mod diferit la impactul cu rigorile bibliotecii. Din fericire sunt rare cazurile în care nu obținem reacția pozitivă din partea beneficiarilor.

D.S.: Care sînt diferențele majore? Unde se semnalează ele? E mai bună viziunea lor, sau a noastră? Vă rog să reflectați în formularea părerilor scopul ultim al activității noastre, o cit mai bună servire a publicului.

M.G.: Personal, văd diferențe în modul în care este privit, tratat și valorificat bibliotecarul, prin faptul că el trebuie să fie un bun specialist, cu o privire de ansamblu asupra întregului fond al bibliotecii (înțelegînd că e vorba și despre mediatecă). Singura lui obligație este să răspundă standardului de specialist de înaltă clasă în domeniul biblioteconomiei, ceea ce conduce la o bună servire a publicului.

Nu există sistemul de "bibliotecar-gestionar", iar chestiunile contabile revin compartimentului contabil al Centrului. Cum spuneam, singura grijă a bibliotecarului este aceea de a fi un foarte bun specialist întru bunul mers al bibliotecii.

R.T.: Ar putea fi definite ca fiind "de viteză". În doi ani, tehnologic, am ajuns acolo unde alte biblioteci de tradiție încă mai tind.

Sistemul nostru de împrumut - cu un număr limitat de tichete de cititor - nu permite acumularea de împrumuturi la același beneficiar. În aceeași idee, de a nu bloca publicațiile, acordăm o singură prelungire, care poate fi făcută, comod, chiar și telefonic. Asigurăm serviciul de rezervare de carte ceea ce minează intențiile de "pasare" a unei publicații într-un cerc restrîns.

Accesul liber la raft - cu toate riscurile, cartea e scumpă și tentează - elimină niște bariere între cititor și fond, scutindu-l pe acesta de calvarul de a face comenzi care se întîmplă ades să nu se onoreze în sistemul bibliotecilor cu depozit. Nu sunt lucruri spectaculoase, dar ele concură la funcționarea trinomului bibliotecar-informație-beneficiar.

D.S.: Cine și sub ce formă poartă răspunderea financiar-contabilă și care sînt elementele care împovărează pe bibliotecarul aflat în poziția în care vă găsiți amîndoi în prezent?

M.G.: Cred că am răspuns la această întrebare încercînd să fiu cit mai clară în răspunsul anterior.

R.T.: Prin contractul semnat între partea britanică și cea română, șeful bibliotecii decide destinația veniturilor provenite din taxe înscriere, reînnoiri, permise, penalizări. În

rețeaua bibliotecilor Consiliului Britanic (cca. 200 în toată lumea) ponderea cheltuielilor merge către achiziții de carte. Am respectat mereu această cerință, deși necesități de tot felul, inerente începutului, au fost extrem de presante. Între anumite limite, dictate de bunul simț și de nevoile reale de dezvoltare și dotare a bibliotecii, putem afirma că se creează o zonă liberă de birocratism în sistemul în care lucrăm.

Supravegherea bunului mers al activității în bibliotecă include și preocuparea pentru păstrarea intactă a inventarului (carte, dotări). Eventualele pierderi, deteriorări sau lipsuri se constată și se consemnează în foile de inventar. Pagubele se recuperează de la cei în culpă, în cazul autorilor necunoscuți rămînd ca șeful bibliotecii să decidă dacă pierderea se datorează neglijenței personalului (în care se include și el) sau nu și să hotărască modul de recuperare. Personalului nu i se pretind garanții materiale.

D.S.: Dacă s-ar întîmpla să fiți, peste un timp, conducătorul unei biblioteci românești, cu experiența acumulată în contextul în care vă desfășurați acum activitatea profesională, ce modificări ați opera în managementul general al instituției respective?

M.G.: În primul rînd aș solicita personalului bibliotecii să-și completeze formația trecînd prin toate departamentele (sau muncile) de prelucrare a cărții, ajungînd pînă la contactul cu publicul.

Apoi, ar trebui ca bibliotecarul să fie liber să decidă în cadrul profesiei, lăsînd activitățile de susținere pe seama serviciilor auxiliare, fără dreptul acestora de a se amesteca în chestiuni de strictă specialitate.

R.T.: Nu pot să răspund la întrebare pînă nu mi se prezintă un caz concret. Oricum aș insista pe obligativitatea - pentru personal - a reciclării reale, pe reconsiderarea, dacă ar fi cazul, a prețului punctualității, seriozității și înțelegerii conceptului de comunitate instituțională. Acestea ar rămîne valabile chiar dacă peste un deceniu sau două s-ar putea ca bibliotecile să se schimbe radical în multe privințe. Frecventate doar de bibliotecari și de o elită, restul utilizatorilor primind electronic informația acasă, la școală sau la locul de muncă, oriunde se poate instala un terminal. Bibliotecile, ca edificii vor fi din nou închise marelui public - paradoxal, în beneficiul acestuia - și poate atunci va renaște această profesie și chemare sublimă (omenirea cunoaște doar cîteva: de învățător, inventator, tămăduitor - fie el medic sau preot), cea de bibliotecar.

D.S.: Cu speranța că nu sînt singurul care a găsit conversația cu voi deosebit de interesantă, vă mulțumesc și vă mai aștept cu alte ocazii, să ne îmbogățim reciproc.